

vergadering **C188 – OND21**
zittingsjaar 2012-2013

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 25 april 2013

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Wim Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de niet-toekenning van laattijdig aangevraagde studietoelagen

- 1376 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de laattijdige studietoelageaanvragen en over de automatisering van de toekenning van deze toelagen

- 1423 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de automatisering van de studietoelagen

- 1445 (2012-2013)

3

■

Voorzitter: mevrouw Vera Celis, ondervoorzitter

Vraag om uitleg van de heer Wim Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de niet-toekenning van laattijdig aangevraagde studietoelagen

- 1376 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de laattijdige studietoelageaanvragen en over de automatisering van de toekenning van deze toelagen

- 1423 (2012-2013)

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Deckx tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de automatisering van de studietoelagen

- 1445 (2012-2013)

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Ik zal mijn commentaar op het [voorstel van decreet 1722 \(2011-2012\)](#) en mijn vraag samenvoegen.

Ik kan de sociale bekommernissen van de indieners van het voorstel van decreet wel volgen. Toch zal ik het voorstel van decreet niet steunen. De belangrijkste reden is deze: er is weliswaar in de cijfers aangetoond dat er een causaal verband zou zijn tussen het jaar 2011, toen er ongeveer zeshonderd mensen laattijdig een aanvraag hadden ingestuurd, en 2012, toen het er een pak meer waren. Maar de indieners zeggen zelf dat de overheid in dezen niets te verwijten valt en dat de communicatie goed was. Dit wil zeggen dat het laattijdig indienen de individuele verantwoordelijkheid was van de mensen die laattijdig hebben ingediend. Daarom vind ik dat de overheid niet meer moet ingrijpen.

Met de terugwerkende kracht heb ik het moeilijk. De heer Bouckaert stelt dat dit eventueel zou kunnen omdat het dit keer in het voordeel is van de rechthebbende. Maar dat vind ik altijd een ongelukkige kunstgreep. Die mensen hebben die centen al nodig gehad en hebben waarschijnlijk kunstgrepen moeten uithalen. Indien er ook nog een procedure bij het Grondwettelijk Hof komt, wanneer krijgen ze dan hun centen? Dan zijn die centen, bij manier van spreken, al meerdere keren uitgegeven.

En wat doe je dan met de groep die geen laattijdige aanvraag heeft ingediend? Mevrouw Meuleman stelt voor om een nieuwe oproep te doen, zodat die mensen ook nog worden opgevangen. Dat vind ik allemaal wat veel.

Het gaat over een indieningsdatum, maar het gaat toch over een lange periode. Die mensen hebben bijna een schooljaar lang de tijd om een aanvraag in te dienen. Uit de gedachtewisseling met de ombudsman is gebleken dat een aantal gezinnen speciaal wachten tot het einde van de indieningsperiode omdat ze dan hun centen krijgen bij het begin van het schooljaar, zodat ze dat geld niet aan andere zaken uitgeven. Ik weet niet over hoeveel mensen het gaat.

Ik ben er niet van overtuigd dat we dit voorstel van decreet moeten indienen om die groep mensen alsnog aan hun centen te helpen. De enige deugdelijke oplossing is uiteraard de automatisering van de toekenning.

Minister, er waren inderdaad de aanbevelingen van de Vlaamse ombudsman om, zoals het voorstel van decreet stelt, aan die 2861 aanvragers toch nog uitzonderlijk en eenmalig een toelage toe te kennen. Maar, minister, u bent niet geneigd om daarop in te gaan. Ik zou graag nog eens de verantwoording daarvoor horen.

De automatisering is in het regeerakkoord ingeschreven. Die zat eraan te komen. Ik heb begrepen dat dit toch nog eens een jaartje wordt opgeschoven. Minister, hoe komt dat?

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, wij hebben de situatie vorig jaar in dit parlement zeer goed opgevolgd. Wij hebben u voor het verstrijken van de deadline gevraagd om initiatieven te nemen om de mensen erop te wijzen dat ze de aanvraag een maand vroeger moesten indienen.

Er zijn initiatieven genomen, maar desondanks hebben we moeten vaststellen dat er nog heel wat mensen de aanvraag te laat hebben ingediend. We hebben daarover vragen gesteld en de collega's hebben een initiatief genomen om een voorstel van decreet voor te leggen. Zelf hadden we op dat moment de reactie dat het heel spijtig is voor de mensen die in die situatie zitten. Er zijn allerlei verschillende situaties bij te schetsen als we kijken naar de doelgroep die daardoor wordt gevat. Daarom hebben we op dat moment gezegd: los van alles zouden we daarop moeten kunnen ingaan en zouden we moeten bekijken of het mogelijk is of die toelage toch nog kan worden uitgekeerd, ook al hebben ze de aanvraag een maand te laat ingediend.

Het klopt dat mevrouw Deckx daar vanuit juridisch oogpunt onmiddellijk vraagtekens bij stelde. Minister, we hebben toen gezegd dat we het de moeite vinden dat u eens bekijkt of het toch mogelijk is om dat te doen en op welke manier dat zou kunnen gebeuren zodat we daar geen problemen mee krijgen. Daarom wil ik u vandaag de vraag stellen: hebt u dat met de administratie besproken? Welk antwoord kunt u geven op de vraag of het mogelijk is om die uitkering toch nog toe te kennen aan deze mensen?

U zegt heel duidelijk dat we moeten voorkomen dat dat in de toekomst nog zo gebeurt. Wij hebben in het regeerakkoord gezet dat het belangrijk is om werk te maken van de automatische toekenning. U hebt het dossier opgenomen. U hebt in het begin gezegd dat u dat deze legislatuur wilt finaliseren. U zegt nu dat u een eerste aanzet wilt geven in 2014. De rest is opgeschoven naar 2014-2015. Nog niet zo heel lang geleden is er een studiedag geweest in het Vlaams Parlement over de automatische rechtentoekenning en proactieve dienstverlening. Toen is er een andere datum genoemd. Toen heeft men stellig beweerd dat de aanvankelijke datum die u vooropgesteld had, nog haalbaar is. Op dit moment is er wat verwarring rond. Hoe zit het nu met de timing? Misschien is het toch wel goed dat u vandaag een overzicht geeft met betrekking tot de voorbereiding van die automatische toekenning van de studietoelagen. Waar staat men nu? Waar kunnen we ons aan verwachten? Welke stappen moeten nog worden gezet? Welke stappen zijn er al gezet zodat er finaal geen twijfel over bestaat?

Dat betekent in elk geval ook dat, als we de automatische toekenning nog niet kunnen realiseren volgend schooljaar, we opnieuw met het gegeven zitten dat we ook dat jaar met een groep van mensen zitten die mogelijk te laat hun aanvraag doen. Welke initiatieven zult u ondernemen om te voorkomen dat die groep opnieuw de rechten die ze heeft, niet toegekend krijgt omdat ze de aanvraag mogelijk opnieuw te laat indienen? Het is belangrijk om dat tijdig onder ogen te zien. Welke inspanningen gaat u leveren om dat te voorkomen? Op dit moment wordt door een aantal partners in het veld de vraag gesteld: omdat het toch nog maar een keer is dat die studietoelagen niet automatisch zouden worden toegekend, is het dan niet te overwegen die maand extra toch nog te geven? Misschien kunt u daarop ingaan en vanuit uw kennis van de administratieve afhandeling van dergelijke dossiers inbrengen of het een goede piste is of niet, kwestie van te voorkomen dat de mensen een studietoelage waarop ze recht hebben, niet zouden krijgen.

Mijn laatste vraag houdt verband met het budgettaire aspect. Er is voorzien in de budgetten. Die worden opgeschoven. De vraag is of de budgetten mee opschuiven of op welke manier er een verschuiving gebeurt.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Ondertussen is het genoegzaam bekend dat heel wat gezinnen hun aanvraag voor een studietoelage te laat hebben ingediend en hierdoor geen studietoelage

meer kunnen ontvangen. Er kwam heel wat kritiek, onder andere van het Netwerk tegen Armoede en het ABVV. Zij hebben gevraagd om alsnog een uitzondering toe te staan.

De uiterste aanvraagdatum werd decretaal vastgesteld. Ik heb begrepen uit eerdere besprekingen hier dat de aanpassing van de datum gepaard ging met een doorgedreven communicatie-campagne, in zoverre zelfs dat de ouders van kinderen die gerechtigd zijn, die vorig jaar een aanvraag indienden, zelfs actief werden benaderd om deze vraag opnieuw te stellen.

Uiteraard is het belangrijk dat we dergelijke situaties in de toekomst vermijden. In deze commissie stelden zowel de collega's als ikzelf al heel wat vragen over de automatische toekenning van de studietoelagen. Iedereen is het erover eens dat de automatisering een zeer grote vooruitgang zou betekenen en in dezen kan dat volgens mij alleen maar een goede oplossing zijn. In een petitie vraagt het Netwerk tegen Armoede om al vanaf volgend schooljaar te starten met de automatische toekenning. Zij zeggen dat het kan. Minister, u zegt dat het realistisch is om het systeem vanaf 2014-2015 in werking te laten treden.

Minister, uit uw antwoorden op vragen over dit onderwerp in de commissies van de voorbije jaren bleek dat het een complex gegeven is. Er zijn aanpassingen nodig in de wetgeving zodat de automatische toekenning mogelijk wordt en ook de concrete werking en modaliteiten moeten worden uitgezocht. Ten slotte moeten ook allerlei databanken op verschillende niveaus aan elkaar gekoppeld worden.

Minister, wat is de stand van zaken met betrekking tot de automatisering van de studietoelagen? Welke knelpunten zijn er nog? Hoe staat u tegenover de vraag van het Netwerk tegen Armoede? Is een automatische toekenning van de studietoelage volgend schooljaar al mogelijk? Wat is de verdere timing? Plant u bijkomend overleg met het Netwerk tegen Armoede en de andere middenveldorganisaties in dit kader?

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Voorzitter, omdat het ook gaat over het voorstel van decreet, wil ik even het standpunt van onze fractie toelichten.

Wij zijn uiteraard ook voor een zo snel mogelijke automatische toekenning van de studietoelagen. Wij hebben evenwel begrip voor deze zaak omdat er toch enige nuancering nodig is, die al overvloedig is aangetoond door de cijfers. Het is spijtig voor de mensen die hun aanvraag te laat hebben gedaan, maar het is ook belangrijk dat men zich aan een datum houdt, vooral voor diegenen die na die datum gevraagd hebben om alsnog te mogen indienen maar een negatief advies hebben gekregen. De indiener van het voorstel heeft zelf ten overvloede argumentatie aangehaald waarom het eigenlijk niet zou moeten worden goedgekeurd.

De indieners hebben het ook over de communicatie die in juni en de maanden daarvoor is gebeurd. Er is heel veel moeite gedaan om op een juiste manier te communiceren.

Als men al die argumenten op een rijtje zet, dan besluit onze fractie om zich te onthouden.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Voorzitter, minister, collega's, de bespreking van het voorstel van decreet en de vragen om uitleg loopt een beetje door elkaar. Geen probleem, want dan moet je maar één keer praten over hetzelfde onderwerp.

Vanuit sociaal oogpunt zou je kunnen zeggen dat we voor mensen die het nodig hebben – want deze regelgeving dient voor mensen die het nodig hebben – een zekere souplesse zouden inbouwen. Ik heb daar een paar bemerkingen bij. In eerste instantie moet je als overheid nagaan of je zelf in de fout bent gegaan of kansen hebt laten liggen om duidelijk en communicatief te zijn. Ik denk dat we hier al het mogelijke hebben gedaan om de nieuwe regelgeving zo bekend mogelijk te maken. De administratie heeft dan nog een extra inspanning gedaan door mensen van wie men dacht dat ze in aanmerking kwamen, te contacteren. Ik pleit dus onschuldig – als ik die term mag gebruiken – wat de overheid betreft.

Ik ken ook mensen, zoals mevrouw Meuleman ook al zei, die geen aanvraag deden omdat ze wisten dat ze te laat waren. Ik ken ook mensen die geadviseerd werden om geen aanvraag meer te doen omdat ze te laat waren. Wat ga je met die mensen doen? We kunnen het, zoals mevrouw Meuleman zei, ook opnieuw helemaal openstellen, maar doe dat dan ook voor 2010 en 2009 enzovoort. Ik vind dat we als overheid recht in onze schoenen staan en dat we correct hebben geïnformeerd.

Mijnheer Bouckaert, het is nooit de intentie van de decreetgever om te zeggen: we keuren een decreet goed en we zullen wel zien, ook niet in het decreet Faciliteitenonderwijs. Het gaat om een interpretatief decreet. Het Grondwettelijk Hof gaf geen uitsluitsel over hoe de artikelen over het basisonderwijs moet worden geïnterpreteerd, daarom heeft het Vlaams Parlement gezegd dat het er een interpretatie aan zou geven. Er werd opnieuw een antwoord gevraagd aan het Grondwettelijk Hof, en dat is er ook gekomen.

Minister, wij hechten ook heel veel belang aan de automatische toekenning. Het is een moeilijk onderwerp. Wijlen collega Chris Vandenbroeke heeft eind jaren 90, in de beginperiode van dit parlement, de problematiek al aan de orde gebracht. Zelfs toen moesten er al maatregelen worden genomen op federaal niveau omdat het om privacygegevens ging. Hij heeft toen zowel uiteenzettingen gehouden in het Vlaams Parlement als in de Senaat. Het is dus allemaal niet zo evident.

Intussen zijn de tijden geëvolueerd. Er is steeds meer digitaal beschikbaar, via de kruispuntbank enzovoort. Ik verwijt niemand iets. Maar ik denk dat we anno 2013 die stap moeten kunnen zetten, ongeacht de obstakels die er zijn. Dan, collega's, zullen we eenieder kunnen bereiken die er recht op heeft. Dan moeten zij zelf die stap niet zetten. Zolang het niet zo is, kan de overheid niet anders dan haar eigen regels strikt te interpreteren en alle nodige initiatieven te nemen om te communiceren en de mensen te wijzen op de mogelijkheden die ze ter zake hebben.

De voorzitter: Ik neem aan dat de indieners willen repliceren op de vragen die gesteld zijn.

De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik wil inderdaad graag reageren op een aantal bezwaren die werden geopperd over ons voorstel van decreet.

De heer Van Dijck zegt dat de overheid geen fout heeft gemaakt en dat er daarom geen tegemoetkoming moet zijn. Ik vind dat een verkeerde redenering. Het gaat niet om een fout die moet worden gerepareerd. Wij zeggen niet dat er een fout gebeurd is, maar wel dat er een goede reden is om een zekere mildheid te betonen en die mensen te helpen. Het heeft niets te maken met een fout van de overheid.

Maar, als je dan toch wilt spreken over een fout van de overheid, wil ik het preciseren. Het is geen fout van de administratie. De administratie heeft, gelet op het feit dat er nu nog altijd geen automatische toekenning is, haar werk goed gedaan. De fout van de overheid ligt misschien wel op een hoger niveau. Mocht er al een automatische toekenning geweest zijn, hadden we deze discussie nu namelijk misschien niet gevoerd.

En, minister, we hebben hier in ons Vlaams Parlement een legislatuur van vijf jaar. Waarom is dat zo? Omdat vijf jaar een beleidscyclus is. De regering wordt geacht in die vijf jaar haar regeringsverklaring waar te maken. We hebben gisteren vastgesteld dat dat niet lukt in een ander dossier en blijkbaar lukt het ook niet in dit dossier. Daar zit de fout van de overheid. Indien de automatische toekenning er was geweest, was het allemaal geen probleem geweest. U gaat mij toch niet zeggen dat men er in 2009 aan begint te werken en er op vijf jaar tijd nog niet in slaagt om die automatische toekenning te realiseren. De fout van de overheid zit dus niet bij de administratie. Chapeau voor onze administratie, want zij verricht heel goed werk. Dat weet ik uit allerlei bronnen. De fout ligt wel degelijk op een hoger niveau.

De heer Van Dijck zegt dat we onze regels moeten naleven. Natuurlijk moeten we dat doen. We zijn echter een wetgevend orgaan, geen administratie. We kunnen onze regels aanpassen. Ik probeer een kleine, billijke aanpassing van de regels te verkrijgen.

Ik vind dat men toch wat blind is voor de situatie van die talloze gezinnen die op die toelage hadden gerekend en die budgettaire hadden ingecalculleerd. Zij zijn nu – niet te kwader trouw – gepakt door de vervroeging van de datum. Je kunt niet ontkennen dat er een enorme stijging is van laatkomers en dat dat naar alle waarschijnlijkheid het gevolg is van de vervroeging van de datum. Het argument dat we de dossiers van 2010, 2011 enzovoort zouden moeten heropenen, klopt niet. Toen was er namelijk geen sprake van een vervroeging van de datum. Het is dus wel gerechtvaardigd om die regeling eenmalig te treffen.

Als wij, telkens wanneer er een beetje twijfel zou kunnen zijn over de grondwettelijkheid van onze voorstellen, niets doen, denk ik dat wij in veel gevallen massa's decretale projecten mogen opbergen. Dit parlement moet een redelijk risico durven te nemen. Indien men op voorhand duidelijk kan zeggen dat het ongrondwettelijk is, moeten we het inderdaad niet doen. Hier is er echter een gereede grond van juridische twijfel. Ik vind dan ook dat het parlement het erop moet wagen. We zullen zien wat het Grondwettelijk Hof zegt. Daar ligt de parallel met uw interpretatief decreet.

Als het parlement dit voorstel van decreet niet goedkeurt, heb ik daar maar een woord voor: hardvochtigheid. Vlaanderen heeft hier geen hart. Er wordt een pure administratieve logica doorgetrokken, zonder oog voor de sociale situatie van de gezinnen. Hardvochtigheid is het enige woord dat ik hiervoor kan gebruiken.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Ik sluit mij aan bij de heer Bouckaert. De administratie treft misschien geen schuld, maar de Vlaamse Regering wel.

Minister, ik vind niet dat u met twee tongen kunt blijven spreken in het discours van het belang van de automatische toekenning van de sociale rechten. U kunt niet blijven zeggen dat in het regeerakkoord of op de meest prominente pagina's van Vlaanderen in Actie het belang van het automatisch toekennen van sociale rechten wordt benadrukt in de strijd tegen armoede en in eenzelfde beweging, op een heel rigide manier blijven vasthouden aan een datum die dan nog eens werd vervroegd, waaruit cijfermatig kan worden aangetoond dat heel wat aanvragen daardoor te laat werden ingediend. Ik vind het niet eerlijk dat u die twee verschillende en zich tegensprekende discoursen blijft hanteren. Het is onze taak om u daarop te wijzen. Ofwel laat u het ene discours los, ofwel het andere.

Ik sluit mij ook aan bij de vraag naar de stand van zaken van de automatische toekenning. Ik vraag me ook af of we dit dossier deze legislatuur mee zullen kunnen begraven in het rijtje van belofde, maar niet-gerealiseerde dossiers. Ik begin ervoor te vrezen en zou het een jammerlijke zaak vinden.

We konden het al bij de vorige begrotingscontrole voelen aankomen. Toen werden extra middelen die nodig waren voor een aantal vrij complexe technische ingrepen, geschrapt. Toen al maakten wij ons ongerust. Ik hoop dat het niet om budgettaire redenen is dat men het dossier deze legislatuur niet zal afronden. Minister, ik hoop dat u mij in uw antwoord zult kunnen geruststellen door te zeggen dat de automatische toekenning wel degelijk nog deze legislatuur zal worden gerealiseerd.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Ik voel mij een beetje aangesproken door de term 'hardvochtigheid' die hier wordt gebruikt. Ik kan er echt niet tegen daarvan te worden beschuldigd. Het debat dat we nu voeren, is een bijzonder moeilijk debat. Vanuit mijn hart zou ik meteen iedereen alle mogelijke centen geven die hij of zij nodig heeft. Maar ik weet ook dat de realiteit niet zo in elkaar steekt, en dat je altijd wel op de een of andere manier

grenzen moet bepalen. Hier gaat het over een periode waarbinnen een aanvraag moest worden ingediend. Soms gaat het ook over de hoogte van een inkomen. Daar heb je ook mensen die er 1 euro boven of onder zitten. Dan heb je ook de neiging om bij te sturen. Maar tot waar? Waar kun je die grenzen leggen?

In 2007 – ik was hier nog niet – heeft men om de een of andere reden de aanvraagperiode veranderd. Ik stel vast dat men al van in augustus de aanvraag kan doen. Ik heb de indruk dat toen de reden was dat men dan zo vroeg mogelijk in het schooljaar kon uitbetalen. Dat is toch ook een voordeel voor de verkrijgers? Ik denk toch niet dat we ervan moeten uitgaan dat de volledige schoolrekening in juni wordt gepresenteerd. Ze wordt in alle scholen verdeeld over het schooljaar. De aanvraag zo vroeg mogelijk indienen, is in het voordeel van iedereen. Ik kan geen enkele goede uitleg verzinnen om te zeggen dat je het niet zo moet doen.

Ik ben ook op zoek gegaan naar uitleg over hoe men die mensen allemaal heeft benaderd. In deze commissie werd gevraagd of iedereen er wel goed op is gewezen dat de toelage moet worden aangevraagd. De minister heeft toen gezegd nog extra inspanningen te zullen doen en die mensen zelfs allemaal aan te zullen schrijven. Dat is ook gebeurd. Dan vraag ik mij af wat je nog meer kunt doen om mensen, op het ogenblik dat er nog geen automatische toekenning is, over de lijn te trekken. Ik weet dat men daar lokaal heel erg op inzet. Scholen, OCMW's, gemeentebesturen, noem ze maar op: iedereen is gefocust op de aanvraag van de studietoelage.

Ik betreur enorm dat er deze keer mensen uit de boot vallen. Er is maar één goede oplossing: werken aan de toekomst. Minister, hoe zit het met de automatische toekenning van de rechten? Wanneer komt het ervan? Ik lees dan in de krant dat het geen kwestie is van techniciteit, maar van middelen. Daar krijg ik het inderdaad warm van. Minister, daarom wil ik van u weten wat de echte stand van zaken is. Ik weet al dat je de kranten niet helemaal moet interpreteren zoals ze het schrijven.

Als we hier vandaag worden beschuldigd van hardvochtigheid, vind ik dat heel erg. Vorige keer al heb ik het argument aangebracht dat dit geen steek houdt. Men heeft aan de telefoon aan mensen gezegd dat ze geen aanvraag meer moeten doen omdat dat geen zin meer had. Als je de termijn met een maand verlengt, zegt mijn rechtvaardigheidsgevoel mij dat er maar één goede oplossing is: het voor iedereen opnieuw openstellen. Maar dat is allemaal heel moeilijk. Daarom pleit ik ervoor om zo snel mogelijk werk te maken van de automatisering. Dat is de enige echte goede oplossing.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik richt mij tot mijnheer Bouckaert en de anderen die meenden dat ze de Vlaamse Regering en het Vlaanderen van vandaag moesten beschuldigen van hardvochtigheid en onmenselijkheid in dit dossier. U hebt dat vandaag opnieuw gedaan. Ik zou daar veel terminologie op kunnen plakken, ik ga dat niet doen. Uit alles wat iedereen, en ikzelf ook, hier heeft gezegd, blijkt dat wij dat met ons hart en met onze emotie wel zouden willen doen. Maar we leven nog wel in een democratie en in een rechtsstaat. Ik weet dat je regels kunt veranderen. Ik heb ook gezien wat men heeft geschreven. Maar een minister voert tot nader order decreten uit. De dag dat een minister begint te beslissen dat het ene decreet hem aanstaat en het andere niet, en het daarom al dan niet uitvoert, dat zou wel een bijzonder soort democratie zijn en een zeer groot gevaar. De beslissing die ik, en de Vlaamse Regering, tot op heden voortdurend heb genomen, is om een decreet uit te voeren dat er is. Dan moet je kijken hoe de regelgeving er gekomen is. Als er een voorstel komt, moet je onderzoeken of het juridisch en maatschappelijk steek houdt, en wat de precedentwaarde ervan is. Dan moet je dat afwegen. Hoe terecht de emotie ook is, ik denk dat iedereen van de meerderheid en een deel van de oppositie hetzelfde voelt, maar je moet dat mee afwegen. Dat is wat verantwoordelijke bestuurders – en dat moeten politici zijn – ook moeten doen. Als een staat enkel door emotie geregeerd wordt, leidt dat tot de grootste willekeur en de grootste tirannie. Daar zijn heel veel voorbeelden van te vinden in de geschiedenis. Er worden een aantal aannames gedaan waarvan ik wel eens heel graag zou weten waarop u zich allemaal op baseert om die aannames te doen.

Ik wil nog even in herinnering brengen waarom die termijn is gewijzigd. De filosofie was – dat is trouwens uit de bewegingen tegen de armoede gekomen – dat het begin van een schooljaar voor bijna alle families de moeilijkste maand is omdat op dat moment de uitgaven moeten gebeuren. Dat is in september en niet in juni, want dan zijn alle uitgaven gebeurd. Daarom hebben we beslist om de aanvraag mogelijk te maken vanaf 1 augustus, op een moment dat het schooljaar nog niet is gestart. We hebben het mogelijk gemaakt dat men twee weken vroeger een aanvraag kan indienen om op die manier de aanvragen ook sneller te kunnen behandelen. Dat doen we ook. In 2011-2012 zijn we gestart met 4000 gezinnen, in 2012-2013 waren er al 12.000 gezinnen die in de maand september, wanneer het moeilijk is, het geld op hun rekening kregen. We hebben in de beheersovereenkomst die de minister afsluit met de leidinggevende ambtenaren, ook opgenomen om de aanvragen voor studietoelagen veel sneller te behandelen. Tijdens deze legislatuur zijn we erin geslaagd om de snelheid van behandelen significant op te drijven waardoor de mensen veel sneller geld op hun rekening krijgen.

We hebben toen gezegd dat men de aanvraag kan indienen vanaf 1 augustus. Als ik me niet vergis, hebben mensen nog altijd tien maanden om de aanvraag in te dienen. Tien maanden! De overheid zegt niet dat je maar een periode hebt van twee maanden. Neen, je hebt tien maanden om je aanvraag in te dienen. We hebben er ook van in het begin voor gekozen om heel goed over die datum te communiceren. Ik kom straks nog terug op wat we nog extra hebben gedaan.

Er is verwezen naar mevrouw Copers. Haar eigen organisatie, het ABVV, heeft in haar blad een advertentie geplaatst waarin stond: let op, als u voor 1 juni uw aanvraag niet indient, bent u onherroepelijk te laat. Dat heeft men in vet gedrukt. Ik heb de indruk dat mevrouw Copers niet altijd de publicaties van haar eigen organisatie leest, maar dat gebeurt misschien wel meer. Het is door haar organisatie wel heel duidelijk aan haar leden gesteld, net zoals vele andere organisaties dat ook hebben gepubliceerd. Alle vakbonden en organisaties, ook de overheid en de scholen, hebben dat gedaan. Er is een massale informatiecampaignede ingezet. Mevrouw Helsen had toen die vraag gesteld en ze was heel blij met het antwoord dat we ermee bezig waren. Ik herinner me dat nog heel goed, ook die bezorgdheid voor alle mensen die nog geen aanvraag hadden ingediend.

Mag ik u erop wijzen dat bijna 7 op 10 van de laatkomers in juni, een persoonlijke brief of een persoonlijke mail hebben gekregen van de overheid! Ik denk dat we de enige overheidsdienst in dit land zijn die dat al ooit heeft gedaan. Daarin stond: mevrouw, mijnheer, we stellen vast dat u vorig jaar een studietoelage hebt aangevraagd en dat u dat vandaag nog niet hebt gedaan, we willen u eraan herinneren dat te doen. 7 op 10 van die 2800 gezinnen, afgerond, of 66 procent om correct te zijn, heeft een dergelijke brief gekregen!

Het volgende wordt gezegd. Ik hoor mevrouw Meuleman en anderen dat zeggen. Mevrouw Meuleman, blijkbaar heeft mevrouw Vogels dat nog niet tegen u gezegd, maar ik heb haar dat ook al gezegd. Er wordt gezegd dat alle mensen die te laat waren met hun aanvraag, plotseling de zeer armen in onze samenleving zijn, de kansarmen. Ik zou graag weten waar u zich op baseert. Het is niet bewezen dat het zo is, eerder het tegendeel. De mensen die het geld nodig hebben, zullen dat in het algemeen vrij snel vragen. Dat blijkt uit de data en de gegevensbehandeling. Aannemen dat degenen die te laat zijn, de kansarmen zijn die het niet wisten of het niet konden weten om welke reden dan ook, klopt niet. Het zit bij de mensen die daar net wel of net niet voor in aanmerking komen. Uw stelling dat het enkel de kansarmen zijn, klopt niet. (*Opmerkingen van de heer Boudewijn Bouckaert*)

U zegt dat niet, maar mevrouw Meuleman en mevrouw Vogels wel. Mevrouw Vogels heeft dat in de krant gezegd. Het is ook de onderhuidse redenering die men opbouwt, ook in de armoedeorganisaties. Die aanname dat het de kansarmen zijn, klopt niet. Het zit in alle tranches van de samenleving. Trouwens, ik lees ook in een krant dat er mensen zijn die door onze beslissing 5000 euro zouden mislopen. Dat is niet de grote meerderheid. De overgrote meerderheid zijn mensen die kinderen in het kleuteronderwijs en het lager onderwijs hebben.

5 tot 6 procent van de aanvragen hebben betrekking op het hoger onderwijs, waarvoor de hoogste studietoelagen worden uitgekeerd. Ik zeg helemaal niet dat het bedrag dat we geven aan de kleuters en de kinderen uit het lager onderwijs, niet veel geld is. Het gaat over ongeveer 85 tot 145 euro per kind. Ik zeg niet dat dat niet veel geld is. Het is wel iets anders dan doen alsof iedereen nu 5000 of 2000 euro is misgelopen. *(Opmerkingen van de heer Boudewijn Bouckaert)*

Ik zeg niet dat u dat zegt, mijnheer Bouckaert. Neem dat niet persoonlijk op. Er is een algemene sfeer gecreëerd in de pers. Op een bepaald moment hebt u ook in Het Laatste Nieuws... *(Opmerkingen van de heer Boudewijn Bouckaert)*

In de perceptiemaatschappij hebt u heel mooi meegedaan. Ik denk dat u uw eigen principes hebt verloochend, maar dat is iets anders. Dat interesseert me in dezen zelfs niet.

De aannames die worden gedaan om dingen te rechtvaardigen, moet ik even nuanceren. Dat neemt niet weg dat wij allen het gevoel hebben dat het geen leuke situatie is. Maar we kunnen niet ingaan op de aanbeveling van de ombudsman omdat dat juridisch geen steek houdt. Het is een redenering die begrijpelijk is, die mensen zouden kunnen maken: men ziet dat er mensen te laat zijn geweest in de maand juni, en men weet dat men in de toekomst automatisch zal verlengen, dus gaat men enkel van die mensen die te laat waren uitzonderlijk toch de dossiers behandelen.

Op grond van het zorgvuldigheids- en gelijkheidsbeginsel stellen er zich wel wat problemen. Het eerste probleem is dat als je dat voor die categorie van mensen doet, je dat ook moet doen voor mensen die geen aanvraag hebben ingediend. De mensen die geen aanvraag hebben ingediend, kennen we niet en dus moeten we het opnieuw openstellen en iedereen opnieuw de kans geven om een aanvraag in te dienen. Heel veel mensen zullen hierdoor in de war geraken, er zullen heel veel dubbele aanvragen zijn, er zal een enorme vertraging bij de administratie ontstaan. De heer Bouckaert heeft daarnet de administratie nog heel erg geloofd en geroemd. De door u geroemde mensen zeggen dat het heel wat problemen met zich mee zal brengen. Je kunt nog zeggen dat dit een organisatorisch probleem is.

Er zijn ook juridische problemen. Als je het opnieuw zou openstellen op basis van de redenering dat er in de toekomst een automatische toekenning zou komen, dan moet je consequent zijn in je afwijking. Dat betekent dat je ook voor dit jaar geen termijn mag stellen, ook niet voor volgend jaar. Er stelt zich nog een ander probleem: de afgelopen tien jaar zijn er ieder jaar wel mensen te laat geweest. Er zijn altijd mensen te laat. Wat gaan we met die mensen doen? De ombudsman doet een voorstel waarin hij een onderscheid maakt tussen diegenen die in juni te laat waren en diegenen die in juli en augustus te laat waren. Dat is op grond van het gelijkheidsbeginsel onmogelijk uit te voeren. Bovendien hebben verschillende sprekers van de oppositie ook verwezen naar het feit dat de overheid massaal – bijna nooit gezien – gecommuniceerd heeft naar de mensen die betrokken zijn.

Als we dit doen voor de studietoelagen, is de precedentwaarde voor andere domeinen zeer groot. Als de overheid een termijn oplegt maar er zich niet aan houdt, dan kan men de boete van diegenen die hun belastingbrief te laat indienen, ook laten vallen. Waarom zouden we het voor de studietoelagen doen en niet voor de andere toelagen? Dat moet u mij juridisch even uitleggen. Het is niet dat de meerderheid en ik dat niet zouden willen, maar er zijn principes. Het heeft niets te maken met hardvochtigheid of onmenselijkheid of rigiditeit. De mensen die mij kennen, weten dat ik wel de laatste zal zijn die administratief rigide wil zijn. Ik ben de laatste in de wereld die dat zou willen zijn. Daarom vind ik het nogal grof dat mensen dat durven te zeggen.

Er zijn dus juridische problemen en praktische problemen, en ik heb het dan nog niet over de budgettaire problemen. Als je dat doet, is er minstens 850.000 euro tot 1 miljoen euro extra nodig. Ik wil onderstrepen dat wij de afgelopen jaren het bedrag voor de studietoelagen in de begroting ook al significant hebben verhoogd. Dat was ook niet altijd gemakkelijk in een economische crisis. De bedragen zijn verhoogd en mensen krijgen ze ook sneller.

Er zijn dus juridische en organisatorische problemen, maar de juridische problemen hebben zwaarder doorgewogen, evenals het feit dat de overheid zelfs nog niet het begin van een fout heeft gemaakt en de precedentwaarde niet alleen voor andere domeinen maar ook en vooral voor de manier waarop nu de studietoelagen worden behandeld. Als we nu de uitzondering toestaan omdat er in de toekomst een automatische toekenning komt – en ik ontken niet dat er een logica in die redenering zit –, moet je logisch zijn in de toepassing. Dat betekent dat er ook voor dit jaar en voor alle jaren die komen, geen termijn meer wordt gesteld. Dat is duidelijk.

Ook al zouden we komen tot een volledige automatische toekenning van de studietoelagen, dan zal er altijd nog een categorie van mensen zijn die een studietoelage zal moeten aanvragen.

Ik vind het bijzonder jammer dat men voorbijgaat aan het feit dat er tijdens deze legislatuur ongelooflijk goed werk is verricht. Mensen krijgen hun geld sneller en worden sneller geholpen. Dat raakt ondergesneeuwd door iets waar de overheid op zich geen schuld aan heeft. Het is dramatisch om vast te stellen dat in onze conflict-, perceptie- en emotie-maatschappij de dingen die werkelijk gebeuren, niet in de focus worden geplaatst. De realiteit in Vlaanderen is dat een overgrote meerderheid van de mensen veel sneller hun geld op hun rekening krijgen. Niettegenstaande er nog geen automatische toekenning is, krijgen die mensen hun geld op hun rekening. Dat is positief nieuws en dat interesseert mensen blijkbaar niet meer. De achterliggende reden om dat te doen was zeer gerechtvaardigd: de kosten in een schooljaar – de moeilijkste periode voor ouders – moeten grotendeels in september worden betaald. De aanname die sommigen doen – en blijkbaar niet u, mijnheer Bouckaert, maar anderen – dat het uitsluitend om kansarme mensen gaat, is op geen enkel feit gebaseerd. Ik wil daarmee niet zeggen dat de mensen het geld dat ze krijgen, niet kunnen gebruiken. Dat zeg ik niet. Het geld is zeker nodig, anders zouden we het ook niet geven. Doen alsof het enkel kansarmen zijn, klopt niet.

Los van de herinneringsactie via allerlei organisaties en zelfs tot persoonlijk toe, hebben we nog een aantal stappen gezet. Heel wat intermediaire partners, maar ook OCMW's hebben toegang gevraagd en gekregen tot de onlinediensten van de afdeling Studietoelagen zodat ook zij aanvragen voor mensen kunnen indienen. Ook dat hebben we gedaan. Voor mensen voor wie het niet zo evident is om de aanvraag in te dienen, hebben we toegelaten dat derden hun aanvraag kunnen doen. Ik sta open voor elke suggestie, ook van het Netwerk Tegen Armoede, om de communicatie nog beter te maken. Samen met de administratie gaan we na wat kan. We zullen ook dit jaar in de kranten de herinneringsoperatie herhalen. De termijn is niet veranderd, maar we doen het toch omdat we geloven dat mensen die er recht op hebben, het ook moeten krijgen.

Ik kom nu tot de automatische toekenning van de school- en studietoelage. Laat me al één kwakkel uit de wereld helpen: het is niet om budgettaire redenen dat het niet kan. Er is wel een budgettaire effect geweest, daar kom ik seffens op terug. De hoofdreden is dat iedereen – administratie, ik en alle mensen die ermee bezig zijn – de complexiteit van het dossier hebben onderschat. We hebben een systeem van school- en studietoelagen dat nogal verfijnd is en rekening houdt met verschillende situaties. Als je ze automatisch toekent, moet je naar databanken gaan.

Er zijn vier belangrijke factoren die meespelen. De overgrote meerderheid van die databanken zijn externe databanken. Een groot deel daarvan zijn federale databanken. Er zijn heel wat privacy-issues aan verbonden: het ministerie van Onderwijs zal dan wel weten hoeveel elke Vlaming verdient en wat zijn eigendommen zijn. Het is niet omdat er databanken zijn dat die met elkaar kunnen praten. Er moeten interfaces worden gemaakt. Het is niet zo dat al die databanken op een heel eenvoudige manier met elkaar kunnen communiceren. Er moeten, databank per databank, interfaces worden gemaakt. Die moeten dan worden uitgebouwd, niet alleen op Vlaams, maar ook op federaal niveau.

We moeten ook naar meerdere databanken gaan: kadasters, inkomensbelasting, afstamming in het rijksregister enzovoort. Dat moet allemaal worden verwerkt omdat we een heel verfijnd systeem van studietoelagen hebben. Ik neem aan dat de geachte leden van de oppositie er toch ook van uitgaan dat we het verfijnd systeem van toelagen moeten behouden. Dat is dus een belangrijke complicatie.

Een tweede factor is dat er rekening moet worden gehouden met de opmerkingen van de Privacycommissie. Want ook al heeft ze nog geen formeel advies gegeven, informeel is er wel al veel overleg gepleegd. Ze zal pas formeel advies geven wanneer het hele project is uitgewerkt. Ik kan u verzekeren dat het niet evident is om de nodige machtigingen te krijgen voor het verder uitbouwen van de interfaces met authentieke databanken. Het ministerie van Onderwijs gaat kijken naar de vermogenssituatie van elke Belg die in Vlaanderen woont. Het is dus duidelijk dat er privacyaspecten zullen spelen. We moeten er ook zeker van zijn dat er juiste informatie wordt ingewonnen. Het vermogen van mensen kan nogal eens verschillen en wijzigingen.

De derde factor is dat we de fijnmazigheid van onze huidige regelgeving blijven garanderen. Als er een geautomatiseerde procesflow is, moeten er veel bijbehorende interfaces worden uitgebouwd. Dat is een nogal complex gegeven.

Dat zijn de drie hoofdredenen.

We hebben vastgesteld dat het niet zo evident is om de gegevensuitwisseling tussen al die databanken te organiseren. Er is heel wat complexe regelgeving die bovendien haaks staat op wat er in de databanken zit. Dat is dus ook nog niet zo evident.

Zodra al deze databanken beschikbaar en op elkaar afgestemd zijn, ben je er volgens de ontwikkelaars nog niet. Dan moet je die applicatie voor de automatische toekenning namelijk analyseren, bouwen en testen. Daarvoor moet je rekenen op minstens twee jaar. Het probleem is dus in kaart gebracht. Dat werk hebben we uitbesteed. Ze hebben ons gezegd dat het dan nog minstens twee jaar zal duren en dat we moeten oppassen, want als we hen dwingen om snel te gaan en zelfs wanneer we daar veel geld voor geven, is de kans groot dat het een flop wordt.

Denkt u nu echt, mevrouw Meuleman en mijnheer Bouckaert, dat ikzelf, minister Lieten en de collega's van de meerderheid, mevrouw Helsen, de heer Van Dijck en mevrouw Deckx, niet de verkiezingen zouden willen zijn ingegaan met de automatische toekenning van studietoelagen indien dat mogelijk was geweest met garantie op succes? Denken jullie nu echt dat wij zo masochistisch zijn dat we dat niet zouden willen? Dat gelooft u zelf toch niet? Indien het mogelijk was geweest, hadden we dat wel gedaan. Alleen was er een bedrijfseconomisch groot risico. Toen hebben we inderdaad de beslissing genomen dat het project moest worden herdefiniëerd, wat dan ook gebeurd is. Dat heeft een budgettair gevolg gehad in de begrotingscontrole 2012. Ik zal dat niet verbergen. Aangezien er toch bedrijfseconomische onzekerheid was, heeft de voltallige Vlaamse Regering de beslissing genomen om die middelen op te schuiven, niet alleen in het kader van de automatische toekenning, maar in het totale kader van de Vlaamse sociale bescherming. Maar die bedrijfseconomische onzekerheid is dus niet de hoofdreden. De hoofdreden is de technische complexiteit.

U kunt vinden dat dat lang duurt. Ik vind dat zelf ook. Maar als we het veel sneller hadden gewild, hadden we zeer veel geld moeten geven, zonder de garantie dat het dan ook lukte.

De kosten zijn geraamd op 8 miljoen euro. Ik denk dat dat een onderraming is, daar moeten we realistisch in zijn. Enkel en alleen het uitbouwen van de automatische toekenning van studietoelagen, zal dus minstens 8 miljoen euro kosten. Dat geld zal er moeten komen. We hebben daar al aanzetten voor gegeven.

Wat is de stand van zaken? In de herdefiniëring hebben we beslist dat we in fasen zullen werken. Vanaf het schooljaar 2014-2015 zullen we van start gaan met een eerste fase van

automatische toekenning, om dan uiteindelijk, gefaseerd in de tijd, tot een volledige automatische toekenning te komen. Zelfs als we een volledige automatische toekenning hebben, zullen mensen de mogelijkheid moeten krijgen om een aanvraag in te dienen, omdat databanken niet alles vastleggen. Persoonlijke situaties, inkomenssituaties van mensen kunnen veranderen. Daarom moet de mogelijkheid blijven bestaan om een aanvraag in te dienen.

De afgelopen jaren hebben we nieuwe gegevensuitwisselingen in de dossierbehandeling ingebouwd die zeer nuttig zijn, zowel binnen het aanvraagstelsel waarin we nu nog zitten als binnen een stelsel van volledige automatische rechtentoekening. De aanpassingen die we al hebben gedaan, zoals een nieuwe interface, leiden tot een efficiëntere en snellere dossierbehandeling.

We digitaliseren steeds meer. De inspanningen die we nu leveren, worden meegenomen in de automatische toekenning. Een paar voorbeelden van nieuwe interfaces zijn: interface wettelijke samenwoning, mutaties van persoonsgegevens, wijziging van adres, wijziging van burgerlijke staat, overlijden enzovoort. Dat wordt allemaal automatisch gemeld. Het was niet evident om dat te realiseren. Het is niet de eerste keer dat ik dat meemaak. Ik heb nog gebruik kunnen maken van mijn goede relaties bij het ministerie van Binnenlandse Zaken uit mijn periode bij Vreemdelingenzaken, waardoor het allemaal nog veel sneller is gegaan.

We hebben nog uitwisselingen nodig van elektronische gegevens. Heeft iemand een inkomensvervangende tegemoetkoming voor mindervaliden ontvangen? Voor welk bedrag? Is er een leefloon? Voor welk bedrag? Wat is het kadastrale inkomen? Is er een inschrijving in het leerplichtonderwijs? U weet dat we ondertussen de DIS-databank hebben uitgewerkt. Daar gaat ook wel twee jaar over. Dat gebeurt niet in een vingerknip, zo simpel gaat dat niet. Is iemand erkend als persoon met een handicap? Deze zaken werden al deels ontwikkeld en moeten nog verder worden uitgewerkt.

De afstemmingsgegevens zijn heel belangrijk. De machtiging om die te verkrijgen, hebben we een jaar geleden gekregen van de Privacycommissie. Dat was ook niet evident.

Bovendien mag u niet vergeten dat we bij een automatische toekenning elke burger de mogelijkheid moeten geven om een opt-out te doen wegens privacyredenen. Er zijn mensen die niet willen dat het ministerie van Onderwijs weet hoeveel ze verdienen en hoeveel eigendommen ze hebben. De Privacycommissie vindt het automatisch toekennen goed, maar stelt wel dat we iedereen de mogelijkheid moeten geven niet mee te doen. Ook daarmee moeten we rekening houden.

Wat zijn de volgende fasen in het project? Door de herdefiniëring van het project zullen we bij de grote gekende groep, de overgrote meerderheid van de mensen, het recht op studiefinanciering automatisch vaststellen op basis van de gegevens waarover we beschikken. We zullen die mensen dan een brief sturen waarin we hun vragen of ze akkoord gaan met het bedrag dat we hebben berekend aan de hand van de gegevens. Gaan ze akkoord, dan kunnen we starten op basis van die berekening. Gaan ze niet akkoord, moeten ze dat ook laten weten. Zelfs als je automatisch toekent, moet je de mensen altijd de mogelijkheid geven te reageren.

In het schooljaar 2013-2014 gaat er dus een eerste grote fase van start. Nadien willen we dat geleidelijk uitbouwen.

Concreet wil dat zeggen dat er een grotere, gefocuste dienstverlening naar de grote groep van hernieuwers – alle ouders van leerlingen en studenten met een toelage in het voorgaande school- of academiejaar – zal gaan. We zullen ook de groep van hernieuwers die halverwege het schooljaar 2013-2014 nog een aanvraag hebben ingediend, registreren en zelf het dossier voorbereiden. Dan kunnen we die mensen, zonder dat ze formeel een aanvraag hebben ingediend, toch al bedienen.

Ik denk dat dit al een grote stap is. We hebben die mensen per brief gevraagd hun gegevens in te dienen. We zullen het op basis van die gegevens voor hen doen, met de vraag of ze akkoord gaan. We zullen die grote stap voorwaarts zetten.

Als de burger wil gebruikmaken van zijn opt-outrecht en niet wil dat dit automatisch wordt onderzocht, zullen we dit niet kunnen doen. Mijnheer Bouckaert, ik heb u de wenkbrauwen zien fronsen toen ik het had over dat opt-outrecht. Dat is een zeer belangrijke voorwaarde die de Privacycommissie ons heeft voorgelegd: elke burger heeft het recht om te zeggen dat hij niet wil dat er automatisch wordt toegekend.

Wij willen dus dit systeem toepassen vanaf het schooljaar 2014-2015.

Mijnheer Bouckaert, ik heb gelezen in Het Laatste Nieuws dat u hebt gezegd dat die minister er dan misschien niet meer is, dat er een verkiezingsperiode is en dat alles zal stilvallen. U weet dat ik u waardeer, maar wat u daar hebt gezegd... U was in een rare trip, als ik dat mag zeggen. Mijnheer Bouckaert, u weet toch dat er een continuïteit is van een overheid, dat wij dit project hebben opgestart, dat er een politieke consensus is dat dit moet gebeuren. Als wij dit nu in gang zetten... *(Opmerkingen)*

Jullie verstaan allemaal rare dingen onder 'trip'. Ik dacht dat hij in zijn auto zat en op weg was ergens naartoe. Jullie hebben iets anders verstaan. Ik vind dat jullie veel verbeelding hebben. Ik denk gewoon aan iemand die in een auto zit en op weg is naar iets, en die dan door een journalist wordt opgebeld en zich even laat gaan. *(Gelach. Opmerkingen van de heer Kris Van Dijck)*

Ja, u weet er alles van, mijnheer Van Dijck. U ziet, u moet in het verkeer nooit met een journalist praten. Dat loopt faliekant af.

Mijnheer Bouckaert, dit proces is in gang gezet en zal verder gaan. Ongeacht de kleur van de minister delen alle partijen dit. Dit proces zal niet meer worden stopgezet. Elke meerderheidspartij – mevrouw Helsen op kop, mevrouw Deckx op kop, mijnheer Van Dijck op kop, mevrouw Celis op kop, mevrouw Pehlivan op kop – had graag, mocht het technisch mogelijk zijn geweest, deze trofee op haar hoed willen steken. Het is met veel spijt in het hart dat we hebben vastgesteld dat we het niet konden.

Mijnheer Bouckaert, ik herinner me nog heel goed dat ik heel hard heb getwijfeld om het toch te doen. Maar men heeft mij gewaarschuwd dat ik een ongelooflijk risico liep dat het een grote flop zou zijn en dat het in de soep zou draaien. Dat risico wou ik ook niet nemen. Je moet niet met mensen spelen. Dat heb ik niet gedaan. Ik ben dat soort politicus en ik hoop dat we er nog veel zulke hebben. Het verbaast u misschien dat ik mij laat leiden door rationaliteit. Ook soms door emotie, maar de rationaliteit haalt in het nemen van beslissingen de bovenhand. Dan moet je dingen afwegen. Met onze beslissing om te herdefiniëren hebben we een wat spijtige beslissing genomen. Men is al vele jaren over de automatische toekenning bezig, de heer Van Dijck verwees er nog naar. Maar we zetten nu alle stappen om dit mogelijk te maken. Misschien zal ik het zijn, misschien zal iemand anders op het formele knopje van de automatische toekenning mogen drukken. Als ik het niet meer ben, is dat jammer. Als ik het ben, des te beter. Maar dat is continuïteit van bestuur, ook in deze.

Als we dat systeem, dat ik net heb toegelicht, in de eerste fase toepassen, betekent dit dat die werkwijze op 290.000 hernieuwers kan worden toegepast. 290.000 hernieuwers zullen een semiautomatische toekenning krijgen. U ziet dat we daar al een heel grote stap zetten. Enkel de mensen voor wie het de eerste keer is, zullen nog formeel een aanvraag moeten doen. Ik sta open voor de voorstellen van alle parlementsleden en van de mensen van het Netwerk tegen Armoede om de massieve communicatie die we hebben gedaan nog te verbeteren. Ik zal hen desnoods uitnodigen. We zullen hun voorstellen opnemen om de communicatie te verbeteren.

U hebt mijn uitleg gehoord. Ik begrijp de bezorgdheid en het engagement van de mensen van het Netwerk tegen Armoede, maar het is echt niet mogelijk tegen 2013-2014. Ook al zouden we het willen, met de beste wil van de wereld: het kan technisch niet. Het is dus geen budgettair probleem. Zelfs als we er veel geld aan zouden geven, kunnen we het nog niet tegen 2013-2014 doen. Overigens vind ik dat de 8 miljoen euro die we daaraan uitgeven – en dat is goed besteed geld, versta me niet verkeerd – een belangrijke investering is.

Er is nog een probleem waarvoor we niet meteen een oplossing hebben: voor het automatisch storten heb je het rekeningnummer van de mensen nodig. Je zult ook altijd een automatisch bericht moeten sturen. Het is allemaal niet zo evident als sommigen het laten uitschijnen, tenzij jullie de nek van de Privacycommissie willen omwringen, zodat we toegang krijgen tot de databanken van de banken. Ik vrees dat het niet zo evident zal zijn om dat te verkrijgen.

Nogmaals, samen met de meerderheid in de Vlaamse Regering sta ik open om te onderzoeken welke inspanningen we op korte termijn nog kunnen doen in het kader van het huidige aanvraag-systeem, dat evolueert naar een automatisering. We zetten een grote stap. Ik zeg dus heel formeel, voor het verslag, voor de duidelijkheid, voor mijn eer en voor alles wat u wilt, dat de procedure van de automatische toekenning zal worden voortgezet en niet meer zal worden stopgezet.

Voorzitter, ik denk dat ik heb duidelijk gemaakt dat de hele Vlaamse Regering en ook een gedeelte van de oppositie hierachter staat – en ik vind dat het hen siert dat ze die rationele ‘afmerking’ maken, hoezeer ze het ook, en daar ben ik van overtuigd, in hun hart anders zouden willen doen, net zoals wij het in ons hart anders zouden willen doen. Als je alles van juridische en organisatorische maar niet van – en ik zeg dit uitdrukkelijk – budgettaire aard, op een rijtje zet, dan is dit de beslissing die we moeten nemen. Ik zal de ombudsman nog wel eens uitnodigen om hem ook nog eens zelf te zeggen hoe dat komt. Soms wordt men niet gevolgd. Je kunt soms in al je goedheid iets voorstellen wat juridisch en praktisch niet haalbaar is. Dat is wat hier duidelijk uit de analyse is gebleken. Dan moet je dat helder en rationeel kunnen doen. Ik begrijp dat dit niet gemakkelijk is.

Ik hoop dat iedereen heel duidelijk heeft gemerkt dat wij wel degelijk inzitten met die mensen, dat het verhaal veel genuanceerder is, en dat ook algemeen wordt erkend dat de overheid geen enkele fout heeft gemaakt. We zullen ons nu massaal inzetten en ervoor zorgen dat eerst de semiautomatische en dan de automatische toekenning er effectief komt, ongeacht welke partijen de volgende keer deel zullen uitmaken van de meerderheid en van de Vlaamse Regering.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Minister, dank u voor uw antwoord. Ik kan mij er volledig in vinden. Ik ben een lid van de oppositie en wanneer de overheid een fout maakt waarvan een groep burgers het slachtoffer is, zal ik zeker geen kans onbenut laten om de overheid en de verantwoordelijke minister daarop aan te vallen. Maar ik heb daarnet al gezegd dat het niet de taak is van de overheid, en dus ook niet van de decreetgever, om te remediëren aan fouten, vergissingen, vergetelheden die onder de individuele verantwoordelijkheid van de burgers vallen. Dat heeft niets met hardvochtigheid te maken. De overheid heeft hier haar uiterste best gedaan om die individuele verantwoordelijkheid, en de foutenmarge die daar zit, zo klein mogelijk te maken.

Minister, ik geloof u: de administratie heeft alles gedaan om een hele groep van die 2800 die in de fout zijn gegaan alsnog te benaderen. De automatisering is daarvan het sluitstuk. Daar wordt de foutenmarge van de individuen bijna tot nul verkleind. Er zal nog altijd een groep zijn die een aanvraag zal moeten indienen. Maar dat is volgens mij een gunst die de overheid verstrekt aan de burgers, geen recht. Daarom ben ik het niet eens met de bijkomende opmerking van de heer Bouckaert, dat de overheid hier misschien een fout zou hebben gemaakt door de automatisering nog niet volgend schooljaar operationeel te kunnen maken.

Ik geloof de minister dat dit inderdaad een verschrikkelijk complex gegeven is. Ik geloof hem zeker als hij zegt dat hij die pluim eigenlijk wel op zijn hoed had willen steken, maar dat dat

nu eenmaal niet kan. Ik ben het in dezen niet eens met de collega's die dit decretaal initiatief willen nemen. Ik ben het deze keer wel eens met de minister.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, u hebt verschillende antwoorden gegeven. U bent heel uitgebreid ingegaan op de motivering waarom u er geen voorstander van bent om het decreet zoals het nu van toepassing is, te wijzigen. Daarvoor hebt u verschillende argumenten aangehaald die ook door de administratie sterk worden ondersteund.

Ik had ook gevraagd naar uw mening met betrekking tot de aanpak voor dit jaar en wat uw inspanningen dit jaar zullen zijn om te voorkomen dat wij opnieuw dergelijke grote 'non take-up' zouden kennen en of er in bijkomende initiatieven wordt voorzien of niet. Ik had graag nog een antwoord op hoe de situatie nu zal worden aangepakt.

U geeft aan dat de realisatie van de automatische toekenning geen eenvoudige oefening is. Ik heb gevraagd of u een overzicht kon geven van de verschillende stappen die effectief nog moeten worden gezet, en de timing daarvan. Is daar een overzicht van? Dat is voor ons interessant om dit goed te kunnen opvolgen en te bekijken of er problemen zijn of niet. U hoeft daar nu niet op in te gaan. Als u dat schriftelijk kunt bezorgen, is dat voor mij ook goed.

Minister Pascal Smet: Ik heb het bij. Ik zal het schriftelijk bezorgen.

Mevrouw Kathleen Helsen: Dat is interessant omdat wij de realisatie ervan heel belangrijk vinden en dat van nabij willen opvolgen, ook om niet onnodig vragen te moeten stellen op momenten dat bepaalde stappen vanzelfsprekend zonder problemen worden gezet.

Wat mij wel duidelijk wordt, is dat het moeilijk zal zijn voor bepaalde mensen die in een zeer veranderlijke situatie leven om die automatische toekenning toe te passen en een correct beeld te hebben van de toelagen waar ze recht op hebben. Die bedenking maak ik nu, maar ik denk dat we eerst het proces zullen moeten doorlopen en afwachten wat de toepassing ervan geeft. Het zal wel bijkomende inspanningen van intermediären blijven vergen om mensen te blijven bewustmaken en te helpen. Een automatische toekenning kan de indruk wekken dat het allemaal wel vanzelf zal gebeuren. Het wordt me nu wel duidelijk dat de grote inspanningen die vandaag geleverd worden voor de meest kwetsbare doelgroepen, nodig zullen blijven. Dat is belangrijk om vandaag al mee te nemen naar de toekomst. Het betekent niet dat een aantal opdrachten die vandaag worden vervuld, niet meer nodig zullen zijn.

Het is positief dat wij naar een automatische toekenning kunnen evolueren, maar het zal toch de nodige problemen met zich meebrengen. Ik vrees dat een aantal mensen daardoor de toelage in de toekomst nog dreigen te missen.

U hebt gezegd dat u dieper zou ingaan op de budgetten. Ik heb dat niet gehoord.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

– *Mevrouw Kathleen Helsen, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

Minister Pascal Smet: Communicatief zullen we dit jaar dezelfde aanpak hebben als vorig jaar. We zijn op dit moment aan het screenen en rond 1 mei zullen ongeveer 50.000 mensen een brief of een e-mail krijgen waarin ze er worden aan herinnerd dat ze nog geen aanvraag hebben ingediend. Ondanks alle commotie die er is, gaan we er op dit moment van uit dat er nog altijd 50.000 mensen nu in mei, wanneer het schooljaar bijna voorbij is, nog geen nieuwe aanvraag hebben gedaan, terwijl ze dat vorig jaar wel gedaan hadden. We benaderen deze mensen allemaal opnieuw individueel, zoals we vorig jaar hebben gedaan. Natuurlijk hebben we de informatie ook aan de intermediären gegeven. Ik wil u meteen geruststellen: ook als er een systeem van automatische toekenning is, zal er een goede communicatie blijven. We zijn op dit moment aan het bekijken of het zinvol is om een advertentie te plaatsen. De vraag is of je daarmee die doelgroep bereikt. Dat is nog iets anders. Dat wordt nu afgewogen.

Als het Netwerk tegen Armoede of parlementsleden suggesties hebben voor een nog betere communicatie, aarzel dan niet om die te geven. Wij zijn absoluut bereid om die nog te verbeteren, maar we denken dat we al het maximale doen. Als er iets is waar we nog niet aan hebben gedacht, dan mogen jullie dat altijd laten weten.

Wat het budget betreft, hebben we een herdefiniëring gedaan, zoals ik heb gezegd. Van de middelen die in het kader van de Vlaamse sociale bescherming waren voorzien, onder andere voor de kindpremie en dergelijke, is beslist om die te schrappen uit de begroting wegens budgettaire redenen. Die middelen zijn niet naar ergens anders gegaan. Aangezien we een herdefiniëring van het project hebben gedaan, hebben we dat beslist, wel met pijn in het hart, maar we wisten dat we niet op tijd klaar konden zijn. We hadden ook geen garantie. Hadden we op dat moment geïnvesteerd, dan was de kans zeer groot dat het er toch niet kon zijn. Dus hebben we gezegd dat we beter eerst een goede analyse en voorbereiding konden maken en de middelen inschrijven in de begroting, wanneer ze echt nodig zijn.

Het geraamde budget om de automatisering mogelijk te maken bedraagt in totaal 8 miljoen euro. Vanaf het schooljaar 2013-2014 worden er wellicht 70.000 brieven verstuurd. Vanaf het schooljaar 2014-2015 zullen 290.000 mensen de toelage semiautomatisch krijgen. De cijfers zijn indicatief, het zijn ramingen, want je kunt dat alleen maar inschatten. U ziet dat we wel degelijk grote stappen voorwaarts zetten. Nadien zal het volledig worden gegeven.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Minister, we hebben geleerd dat het enorm complex is en technisch zo goed als onmogelijk. Dat verhaal hebben we in 2009 ook al gehoord. Wat ik jammer vind en niet goed begrijp, is dat u bent blijven aankondigen dat die automatische toekenning er zou komen. Heel wat verenigingen blijven erop rekenen omdat ze er altijd van overtuigd zijn geweest dat die er zouden komen. Het stond immers in het regeerakkoord en nu nog in de recent vernieuwde website van ViA als een van de zaken die men wil realiseren. Ik begrijp dat organisaties zoals het Netwerk tegen Armoede, de Gezinsbond, de vakbonden en heel wat schooldirecties erop rekenen dat het er komt.

Minister Pascal Smet: Mag ik u even onderbreken, mevrouw Meuleman?

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Neen, want ik ben aan het woord, minister.

Minister Pascal Smet: Ik wil gewoon wat informatie geven.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Daar is straks nog gelegenheid voor.

U hebt in dezen volgens mij opnieuw aan aankondigingsbeleid gedaan. Dan moet u heel wat mensen teleurstellen, want het hoogst haalbare lijkt een soort semiautomatische toekenning waarbij men mensen die moeten hernieuwen, automatisch kan bereiken. Voor de rest ziet het er niet goed uit. Dat is nu gebleken.

U zegt dat er een aantal onwaarheden worden verteld en dat het niet de allerzwaksten zijn die uit de boot vallen. Hoe komt dat? Omdat er enorm veel energie wordt gestoken om die te bereiken. U schernt graag met mails van burgers die u dit of dat zeggen. Naar aanleiding van de toekenning van de studietoelagen heb ik ontzettend veel mails gekregen van directeurs, van verenigingen enzovoort die me vragen om te blijven ijveren voor de automatische toekenning. Zij steken enorm veel energie in het aanporren, detecteren en helpen van mensen voor het aanvragen van een studietoelage. Ik ben ook eens gaan kijken op de website. Als je nieuwkomer bent en sociaal niet echt sterk bent, dan is het een uitdaging om dat formulier in te vullen. Je weet dan dat er op het terrein veel mensen zijn die er heel veel energie in steken. Als je die kost zou berekenen, dan zou het kostenplaatje nog veel groter zijn.

Ik blijf het dus jammer vinden dat het er niet zal komen. Ik denk ook dat de mensen op het verkeerde been zijn gezet door het regeerakkoord, door de ViA-website, door aankondigingen in beleidsbrieven. Als u wist dat het zo moeilijk zou zijn, dan vind ik het jammer dat het niet eerlijk is gezegd op een vroeger tijdstip.

Minister Pascal Smet: Mevrouw Meuleman, ik begrijp uw mening en ik respecteer die, daar heb ik geen problemen mee. Ik neem aan dat u luistert naar wat er in de commissie wordt gezegd en besproken. Ik neem aan dat u de beleidsbrief leest. Het is daar wel in gezegd. Ook in mijn antwoorden op vragen heb ik altijd al de nodige reserve en voorzichtigheid ingebouwd. Nu doen alsof het nieuw is, klopt niet met de werkelijkheid. *(Opmerkingen van mevrouw Elisabeth Meuleman)*

Ik heb in de commissie uitgelegd hoe we het gingen aanpakken. Dat die website er is, dat kan zijn, maar die is er niet gekomen in communicatie met mij. Als dat erop staat, dan zal ik het laten rechtzetten. In alle eerlijkheid denk ik niet dat de mensen over wie u het hebt, de website van ViA gaan lezen. *(Opmerkingen van de heer Boudewijn Bouckaert)*

Ik volg de redenering van mevrouw Meuleman.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: Minister, u hebt nu in de pers gezegd dat er een automatische toekenning van de studietoelagen in 2014. Letterlijk.

Minister Pascal Smet: Kijk wat ik gezegd heb: “Geleidelijke invoering vanaf 2014”.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: U hebt nooit gezegd dat het maar een semiautomatische toekenning zou zijn.

Minister Pascal Smet: Mevrouw Meuleman, ik weet nog heel goed waar ik was op dat moment. Ik was niet hier. Er was een tijdsverschil. Om 5 uur ’s morgens heb ik gecommuniceerd, want hier was het toen al middag. Ik heb toen gezegd: “Geleidelijk”. In 2014 zullen vermoedelijk 40.000 mensen de toelage automatisch krijgen, in 2015 zullen het er 290.000 zijn. Hopelijk zullen we het schooljaar nadien de totale groep bereiken.

Mevrouw Elisabeth Meuleman: De boodschap die in de pers is gegeven, luidt: “Automatische toekenning in 2014”.

Minister Pascal Smet: Mevrouw Meuleman, ik kijk zo uit naar de dag dat de woorden van een politicus – of ik dat nu ben of anderen – juist worden weergegeven. Die dag kraai ik victorie.

De voorzitter: De heer Bouckaert heeft het woord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Minister, ik wil nog graag even ingaan op uw argumenten.

U haalt de verdienste van de regering aan. Wij ontkennen die verdienste ook niet. De vervroeging van de datum heeft een goede reden, namelijk vroeger met die dossiers beginnen. Zeg maar wanneer ik dat zou hebben geminimaliseerd of bekritiseerd. We hebben telkens gezegd dat de administratie absoluut haar job heeft gedaan. Het is niet aan ons als oppositie om voortdurend de loftrompet van de regering te steken. Dat is onze taak niet. Dat doet u zelf al bij elke gelegenheid die u krijgt.

Minister Pascal Smet: Ik vind in alle eerlijkheid dat we dat veel te weinig doen. We moeten dat wat meer doen.

De heer Boudewijn Bouckaert: U blaast uw trompetten bijna kapot.

‘The task of the opposition is to oppose.’ Als sp.a in de oppositie zit, doet ze dat ook: bestendig inhakken op de zwakke punten van de regering, en de goede punten laat men blauwblauw. U kunt ons dat dus niet verwijten.

Uw argumenten tegen het voorstel van decreet houden volgens mij geen steek. U hebt het over de precedentwaarde. In de leer van de precedenten geldt, juridisch gezien, de regel van ‘de similibus ad similia’, ‘van het gelijke naar het gelijke’. Hier is er geen precedentwaarde. Het gaat over een unieke, eenmalige omstandigheid, namelijk de vervroeging van de datum. Het is niet omdat hier ineens clementie wordt betoond vanwege de vervroeging van de datum, dat men bij andere instanties zal kunnen inroepen dat de datum niet moet worden gehaald. Het is volgens mij geen argument om te zeggen dat we het niet kunnen doen.

De andere juridische argumenten zijn hier al herhaaldelijk weerlegd. Indien men vindt dat het moet worden uitgebreid, doe dan een voorstel om het uit te breiden. Volgens mij kan de administratie dat wel aan. Ik heb in mijn eerste betoog al gezegd dat de administratie erin geslaagd is om bijkomend 600.000 dossiers voor de toekenning van een toelage aan pleegouders te verwerken. Waarom zou dat in dit geval niet kunnen? Praktisch is het dus wel zeer goed mogelijk.

En dan wil ik het nog hebben over de uitlatingen in de pers over de trip van mij. Onder het marxistische regime gold een systeem dat iedereen die niet marxistisch dacht, psychiatrisch ziek werd verklaard. U zit eigenlijk een beetje in die lijn. Als men kritiek heeft op u, dan doet men dat onder invloed van een trip. Ik kan ook zo beginnen. Als u zegt dat Arabisch de derde taal in Brussel moet worden, dan weet ik ook niet van welke plant u hebt geproefd.

Minister Pascal Smet: Mijnheer Bouckaert, met alle respect, maar ik heb dat nooit gezegd. Ik heb dat dus nooit gezegd! De krant heeft dat gezegd, maar ik heb voorgesteld dat Engels de derde taal wordt. De journalist heeft maar half gekeken en De Standaard Online heeft dan geschreven: ‘Arabisch’. Ik heb op geen enkel ogenblik, op geen enkel ogenblik, zelfs nog maar gedacht om het Arabisch tot officiële taal in Brussel te maken. Wat u nu zegt, is niet alleen intellectueel oneerlijk, maar vals.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik stel toch vast dat u veel moeilijkheden hebt met de pers, meer dan een gemiddeld politicus.

Minister Pascal Smet: Ik niet alleen. Het is op dit moment de gesel van onze democratie. Woorden die verdraaid worden.

De heer Boudewijn Bouckaert: Wat ik zagezegd onder mijn trip heb gezegd, is het volgende: de minister zegt dat in 2015-2016 de automatische toekenning zal zijn gerealiseerd. Ik heb toen gewoon gezegd dat de minister een belofte maakt in functie van een volgende minister, een belofte die hij wellicht zelf niet zal kunnen waarmaken. En dat is ook correct en niet onder invloed van een trip. Ik vind het nogal beledigend dat u zo over mij spreekt.

Minister Pascal Smet: Ik heb het woord ‘invloed’ niet gebruikt.

De heer Boudewijn Bouckaert: Minister, u zult uw eigen woorden eens moeten herlezen.

Minister Pascal Smet: Ik heb het woord ‘invloed’ niet gebruikt. Ik heb gezegd: “In welke trip?”

De heer Boudewijn Bouckaert: U moet nu niet terugkrabbelen.

Minister Pascal Smet: Het is een gevoelig punt.

De heer Boudewijn Bouckaert: Neen, op mijn leeftijd maak je daar allemaal geen probleem meer van.

Ik stel toch vast dat impulsiviteit zeker aan u besteed is, en men kan dat ook altijd aan allerlei trips gaan toewijzen. Ik vind dat niet heel correct.

Wij hebben in 2010 met de commissie een bezoek gebracht aan de administratie. Het was een zeer leerzaam bezoek. Daar is ons vrij nauwkeurig en ongeveer in de lijn zoals u dat zegt, uitgelegd wat de moeilijkheden met de automatische toekenning zouden zijn. Wat u vertelt, is eigenlijk niet zo nieuw.

Ik aanvaard dat ook. Ik denk wel dat u gelijk hebt. Ik heb geen enkele reden om aan te nemen dat u daarover zou liegen. Maar het is wel zo dat de regering op dat vlak een wat bescheidener aankondigingspolitiek zou mogen voeren, op voorhand had moeten inschatten wat de praktische moeilijkheden zouden zijn van de automatische toekenning en minder aan een beloftecultuur had moeten doen. Want dat leidt inderdaad tot frustratie bij al die sociale organisaties die daardoor het vertrouwen verliezen in de Vlaamse overheid.

Nogmaals, ik heb hier geen enkel ernstig politiek, juridisch of praktisch argument gehoord om het voorstel van decreet dat we hebben ingediend, niet te steunen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

■